

НАЦИОНАЛЕН МЛАДЕЖКИ ФОРУМ

ПОЛИТИЧЕСКИ ДОКУМЕНТ

Насърчаване на включването на младежките организации и младите хора в процесите на формулиране на политики и вземане на решения съвместно с институциите на местно, регионално и национално ниво

Документът е формулиран в резултат от дейностите по проект „Насърчаване на включването на младежките организации и младите хора в процесите на формулиране на политики и вземане на решения съвместно с институциите на местно, регионално и национално ниво“ и реализирани Местни младежки академии в 10 града в България.

Приет на Общо събрание на НМФ, гр. София, 13.12.2015 г.

ПРЕАМБЮЛ

Национален младежки форум /НМФ/ е най-голямата формална младежка платформа в България, обединяваща 40 младежки организации и представляваща чрез своите организации членове над 100 000 млади хора. Мисията на организацията е да представлява интересите на младите хора в България и техните нужди, извеждайки на преден план значението и важността на младежките организации, тяхното развитие и участие в социалните и обществено-политическите процеси и да осигурява ефективен структурен диалог чрез сътрудничеството със съответните заинтересовани страни и институции, вземащи решения в младежката политика.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

В изпълнение на:

- мисията и визията на НМФ за развитие на младежкия сектор и младежката работа;
- в изпълнение на заложените стратегически цели в приоритет “Образование” и подпомагайки дейностите по приоритети “Гражданска активност”, “Демографска политика” и “Устойчиво развитие”;
- в контекста на Четвъртия цикъл на процеса на Структурен диалог в ЕС “Младежко овластяване” и като председателстващ Националната работна група по Структурния диалог на Министерство на младежта и спорта,

Национален младежки форум реализира децентрализирана младежка работа по места, обхващаща всички райони на страната, като осъществи 10 Местни младежки академии, насърчаващи включването на младежките организации и младите хора в процесите на формулиране на политики и вземане на решения съвместно с институциите. В хода на работата бяха организирани и срещи по места с представители на младите хора, младежките организации и неформални младежки групи, с младежки работници и с представители на институции, пряко отговорни за създаването и реализацията на младежки политики.

Резултатите от специално проведено социологическо проучване за обществените нагласи на младите хора в обхванатите общини¹, наблюденията в хода на работата на терен, препоръките на младите хора по места и диалога с представители на местната власт дават основата за създаването на настоящия политически документ, който акцентира върху ползи, предизвикателства и препоръки към включването на младежки организации и млади хора в процесите на взимане на решения и формулиране на младежки политики.

За целите на документа е необходимо и синхронизиране на разбиранията за понятието „младежко включване“. Понятието няма еднозначна дефиниция, но НМФ приема и използва определението, дадено в Ревизираната европейска харта за участието на младите хора в живота на общините и регионите, Приета от Конгреса на

---

¹ „Обществени нагласи на младите хора в десет общини в Република България“ – Проучване на агенция АФИС по поръчка на Национален младежки форум в рамките на проект „Насърчаване на включването на младежките организации и младите хора в процесите на формулиране на политики и вземане на решения съвместно с институциите на местно, регионално и национално ниво“

местните и регионални власти в Европа, 21 май 2003 г. / Приложение към Препоръка 128, а именно:

„Участието и активното гражданство се изразява в това да имаш правото, средствата, пространството и възможността, а когато се налага и подкрепата, да участваш и влияеш в процеса на вземане на решенията и да се заемеш с действия и дейности, с които да допринесеш за изграждането на едно по-добро общество.“

Изхождайки и от принципа, залегнал в Хартата, че „Младите хора са ресурс, а не проблем“, настоящият документ си поставя за цел да предложи на вниманието на институциите, организациите и обществото:

- Целевите групи и заинтересовани страни в процеса;
- Текущо състояние на процеса на местно и национално ниво, на база на което са разработени предложенията, залегнали в документа;
- Предизвикателствата пред младите хора в различни райони на страната за активно включване;
- Ползите от включването на младите хора и младежките организации във всеки етап от процесите на взимане на решения и формулиране на политики съвместно с институциите;
- Препоръки за ефективно осъществяване на процеса и последващи стъпки за реализирането му с цел подобряване качеството и резултатите.

2. ЦЕЛЕВИ ГРУПИ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ

Целевите групи, които са пряко участват в процеса и имат полза от включването на младите хора в процесите на взимане на решения най-общо да бъдат разграничени на:

- Самите млади хора на възраст между 15 и 29 години;
- Институциите и политиките, отговорни за създаването и реализирането на младежки политики на местно, регионално и национално ниво;
- Младежки организации, неформални младежки групи и младежки работници.

3. ТЕКУЩО СЪСТОЯНИЕ И КОНТЕКСТ

На база на проведеното социологическо проучване на агенция АФИС за „Обществени нагласи на младите хора в десет общини в Република България“ и последващите обучителни дейности на терен във всяка една от общините, както и комуникацията с представители на местната власт по места, могат да се направят важни за целите на документа заключения, стъпващи на факти, данни и обратна връзка на участници в обученията по места.

Един от най-важните акценти е, че младежката работа и младежкото включване по места е различно в различните райони и населени места, което не е изненадващо. Докато в някои случаи разликите не са толкова големи, то в други се наблюдават значителни отлики по отношение на стандартите за качество на младежка работа на местно ниво и възможностите за участие на младежи и младежки организации при взимането на решения и формулирането на политики съвместно с местната власт. Така

например в гр. Варна младежки организации и младежки представители години наред участват активно в процесите на взимане на решения на местно ниво; в гр. Бургас местните власти провеждат активна младежка политика, насочена към осигуряване на високо качество на публични услуги и инфраструктура за младите хора, но на другия полюс са населени места като Кърджали, Харманли, Батак, Видин, където прозрачността на взимане на решения и възможностите за младежко включване са силно ограничени от редица фактори.

Един от най-важните фактори за участие на младите хора в процесите на взимане на решения съвместно с институциите е нивото на доверие към тях. Социологическото проучване показва явен контраст в отношението към националните и местните институции. Над 50 % е недоверието към Народното събрание (64 %) и правителството (58 %). Почти двойно по-малко млади хора проявяват отрицателно отношение към институциите на местно ниво – кмет (25 %) и общински съвет (31 %). Притеснителен е фактът, че голям процент от младите хора нямат отношение и не изразяват мнение по въпроси, касаещи институциите. Тази отдалеченост и нежелание за разбиране и участие в обществени и политически процеси е и една от основните причини за ниския интерес на младите хора към собствения им статут на граждани. Оттам следва и високият процент на млади хора, които категорично твърдят, че не са запознати с правата си на граждани – 27 %, а само 10 % смятат, че са запознати с тях. Ето защо, включването в процесите на взимане на решения често е възпрепятствано и от ниската информираност на самите младежи по отношение на възможностите за участие в процеса.

Много нисък процент млади хора по места участват и в дейностите на младежки неправителствени организации, неформални групи, органи на младежко самоуправление и други. Процентите варират от 1.4 % за студентски съвет, 3.1 % за младежки неправителствени организации до 6.5 % за спортни клубове. Може да се каже, че тук процентите не са далеч от тенденциите на национално ниво. Но следва да се отбележи, че това е един от факторите, който играе важна роля и за ниските проценти на младежко включване и сътрудничество с местната власт за формулиране на младежки политики, тъй като развиването на капацитет за участие в организациите, подпомага и развиването на младежки лидери и представители.

От друга страна анкетираните над 1000 младежи по места имат богата представа за гражданска активност, която не се изчерпва само с „гласуване на избори“. По-важна обаче е нагласата им по въпроса дали според тях младите хора от тяхната община са граждански активни. Само 5 % преценяват, че младежите между 15 и 29 години проявяват гражданска активност. Единствено в община Варна резултатите контрастират ярко – над 40 % от младите хора са съгласни с твърдението.

Ключово е и отношението на младите хора към факторите и нагласите за промяна на социалната среда. Над 50 % от анкетираните поставят личната мотивация за участие като основен фактор, докато решенията на местната и централна власт според само 22 % от младежите могат да доведат до тази промяна. В някои от по-малките общини се забелязват различия в картината. В Силистра например, младите хора поставят решенията на институциите пред личната мотивация. Младежите от

Карнобат и Батак пък отреждат водеща роля на образователните институции и родителите. Положителна тенденция е, че около половината от респондентите са на мнение, че младите хора могат да повлияят на политически решения, които ги касаят пряко. Над 30 % все пак смятат, че участието на младежите не би променило нищо, като този отговор дават предимно млади хора от маргинализирани групи и с по-ниска степен на придобито образование.

Всички тези и други факти и заключения дават база за очертаването на основните предизвикателства пред включването на младите хора в процесите на взимане на решения и формулиране на политики съвместно с институциите, както и препоръки за ефективното осъществяване на процеса.

4. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Разглеждането на предизвикателствата пред включването на младите хора в процесите на взимане на решения е свързано с разпознаването им от страна на отговорните институции като ценна и пълноправна част от обществото, която може да допринесе за неговото развитие.

- Осъзнаване на ролята, правата, отговорностите и възможностите за включване на самите млади хора в процесите на взимане на решения;

- Липса на доверие от страна на младите хора към местните и националните власти, което да даде основа за диалог и сътрудничество с местната и националната власт. Резултатите от социологическото проучване за обществените нагласи на младите хора в десетте обхванати общини в България сочат отчуждение от формалните институции, което води до силно недоверие в публичните институции и засилен дефицит на социален капитал на индивида в качеството му на гражданин ;

- Едно от основните предизвикателства, които дефинират самите млади хора е достъпът до информация, който по тяхно мнение е ограничен и не дава възможност на по-широк кръг да оползотвори наличните възможности за включване в процесите на взимане на решения. Това води и до по-ниски нива на представителност на мненията, като някои групи млади хора са изключени от процеса, а техните нужди не са адекватно отразени в създаваните политики;

- Качеството на младежката работа по места е предизвикателство пред младежкия сектор, който следва да гарантира устойчивост и високи стандарти на работа, за да бъде разпознат като партньор при формулирането на политики с необходимия капацитет и експертиза на младежките представители.

5. ПОЛЗИ

Включването на младежките организации и младите хора в процесите на формулиране на политики и вземане на решения съвместно с институциите на местно, регионално и национално ниво е процес, който има качествено и количествено измерими ползи за участниците в него. Ясното осъзнаване на тези ползи от различните страни води до подобряване на разбирането за неговата важност и въвличането на повече участници в самия процес, които да допринасят за ефективното му осъществяване.

5.1. Ползи за младежките организации и младите хора

- Развиване на капацитета на младежките организации по отношение на пълноценно участие в процеса на формулиране на младежки политики;

- Повишаване на знанията на младите хора за тяхната роля в процеса на вземане на решения и на уменията и компетенциите за участие във формулирането на политики;
- Развитие на разбирането на младите хора за техните права за участие и отговорност към собствения им живот и към социално–обществените отношения;
- Придобиване на опит в реализирането на политики на национално, регионално и местно ниво;
- Развитие на култура на участие, овластяване и представителство и чувствителност към проблемите и предизвикателствата на заобикалящата среда, ориентирана към решения и препоръки за подобряването ѝ;
- Осъзнаване на нуждите и потребностите на по-широк кръг млади хора и изграждане на толерантно отношение към различните групи млади хора;
- Развитие на капацитета на младежкия сектор чрез мрежуване и синхронизирано разбиране за ролята на младежкото представителство на различните нива;
- Реално социално включване и младежко овластяване в процесите на едно общество и развитие на социална ангажираност и отговорност.

5.2. Ползи за институциите и политиците, отговорни за създаването и реализирането на младежки политики на местно, регионално и национално ниво

- Синхронизиране на разбирането за участие и включване на младите хора в процесите на вземане на решения;
- Изграждане на междусекторни партньорства с цел подобряване на диалога на местните, регионалните и националните власти с младите хора и младежките организации;
- По-голяма легитимност на решенията и политиките, пряко касаещи младите хора;
- Възможности за възприемане на добри практики и модели за формулиране и реализиране на доказателствено базирани качествени младежки политики чрез участието на по-широк кръг партньори в лицето на младите хора;
- Повишаване ефективността на младежките политики чрез подобряване на анализа на нуждите и разпознаването им от младите хора като инструмент за тяхното развитие и включване в обществения живот;
- Подпомагане развитието на проактивни млади хора, които гарантират устойчивото развитие на общността чрез синхронизиране на политиките днес и утре.

Освен директните ползи за преките участници в процеса – младежки организации и млади хора и местни, регионални и национални власти, съществуват и редица косвени ползи за цялото общество, които са свързани с подпомагане на развитието на обществените отношения.

Упражняването на правото на участие на младите хора в процесите на взимане на решения популяризира и подпомага позитивно гражданско участие и гражданска активност в обществото. Активното участие на младите хора в решенията и действията на всички нива на реализиране на младежки политики подпомага изграждането на демократично и проспериращо общество, основано на взаимодействие и толерантност, както и подпомага повишаване качеството на социалните услуги и социалната интеграцията на младите хора.

6. ПРЕПОРЪКИ

- Необходимо е **синхронизиране на разбирането за „младежко включване“** между участниците в процеса, така че той да бъде реализиран ефективно на база общо разбиране.

- Участието на младите хора и младежките организации може да бъде засилено чрез **включване в процесите на взимане на решения на всички нива**: от консултиране, разработване, формулиране, изпълнение до мониторинг, отчетност и оценка на инструменти, политики, стратегии и програми за младежта.

- Включването следва да бъде насърчено и чрез подходящи **обучителни програми и повишаване на капацитета на младежките организации, младежките лидери и представители** за участие в процесите на взимане на решения.

- Важно е **да се повиши информираността за възможностите за включване на младите хора**, както и да се улесни достъпа до информация до по-широк кръг млади хора, включително и на социално изключени групи. Информацията следва да е поднесена по достъпен, разбираем и привлекателен за младежите начин, както и да бъде насърчено медийното отразяване на младежки инициативи и проекти.

- Институциите на местно и национално ниво следва да насърчат създаването на **структури и механизми, които улесняват и подпомагат младежкото включване** в процесите на взимане на решения, като например **Консултативни младежки съвети** по места. Подобни младежки обединения следва да бъдат консултирани и включени в процеса на взимане на решения по секторни политики, пряко касаещи младите хора.

- Местните и национални власти следва да предоставят необходимата **финансова подкрепа и подходяща инфраструктура**, която да подпомага развитието на младежкия сектор и младежките организации и способства за повишаване на техния капацитет за участие. На местно ниво трябва да бъдат обособени програми за финансиране на младежки проекти и инициативи, които да насърчат включването и овластяването на младежи за реализиране на младежки дейности.

- Важно е да бъде насърчен процеса на **разработване на стратегически документи за развитие на младежта на местно ниво**, които да са синхронизирани с националните и европейски такива, но и да отчитат особеностите на съответното населено място и възможностите за подпомагане на развитието на младите хора. При изготвянето на подобни документи също следва да се насърчи партньорството между младите хора/младежките организации и местната власт, за да се постигнат оптимални резултати и споделена визия за развитие.

- Местните институции са **събират и анализират информация за нуждите на младите хора** на местно ниво, за да гарантират, че създаваните младежки политики са базирани на доказателствен подход и ще бъдат възможно най-ефективни. Освен това са насърчава провеждането на политика на обратна връзка от младежите, която да е максимално отворена и гъвкава по отношение на отразяване на техните идеи и коментари в рамките на процеса на взимане на решения.

- Институциите следва **да запознават служителите си с процеса на младежко включване и как ефективно могат да работят и подпомагат младежи и младежки организации** за съвместна работа. Следва да се гарантира, че в процеса ще бъдат спазени принципите на Структурния диалог.

- Младежите и младежките организации да участват в **съуправление (co-management) в процеси, пряко касаещи формулирането и имплементирането на младежки политики**. За целта следва да се гарантира прозрачност на решенията,

достъп до работни групи и възможности за съуправление на проекти, като по този начин младите хора ще припознават дейностите и постигнатите резултати.

- При осъществяване на процеса на младежко включване трябва **да се гарантира, че максимално много младежи имат достъп и възможност за участие**, независимо какъв е техният пол, религия, произход и т.н. Процесът следва да е максимално отворен към тяхното включване, приобщаващ и недискриминиращ.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

С приемането на този документ НМФ заявява своята позиция относно насърчаване на включването на младежките организации и младите хора в процесите на формулиране на политики и вземане на решения съвместно с институциите на местно, регионално и национално ниво като разработва конкретни препоръки, синхронизирани с процеси и официални документи на европейско ниво и отразяващи мнението на млади хора и младежки организации от всички региони на страната. Надяваме се, че ще бъдем последвани както от институциите, така и от други неправителствени младежки организации, които да застанат зад нашата активна позиция и действия в посока развиване на включването на младите хора в процесите на вземане на решения и формулирането на качествени и резултатно ориентирани младежки политики.